

цегли, під містом завжди було багато [4].

Список використаних джерел

1. Броневський Ю, Іванов В., Парамонов А., Погрібний А. Цегельні Харківської губернії. Харків : Видавець Андрій Парамонов, 2023. 400 с.

2. Энциклопедический словарь: том XV : [Издатели: Ф. А. Брокгаузь (Лейпцигъ), И. А. Ефронъ (С.-Петербургъ)]. Спб.: Топо-литография И. А. Ефрона, 1895. С. 129–144.

3. Панасенко І. А. Нарис історії галузі будівельних матеріалів харкова у першій половині XIX ст. – 1980-х рр. Electronic National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" Institutional Repository (eNTUKhPIIR). 01/01/2009.

УДК 72.012.6:728.4

ОСОБЛИВОСТІ АРХІТЕКТУРНОГО РІШЕННЯ КЛУБУ «ХАРЧОСМАК» В М. ХАРКІВ

Дерябіна О.О. канд. арх., доцент

Державний біотехнологічний університет

Розвиток ідей авангарду в 1930-ті рр. набув великого розмаху. В харківській архітектурі це мало свої особливості. Сформоване середовище, відсутність диктату моди, залишали регіональним архітекторам велику свободу в прояві індивідуального почерку.

Автор реконструкції Дворянського зібрання в Харкові О.В. Лінецький до революції працював в стилі неокласицизму. Його перші післяреволюційні роботи, також тяжіють до цього стилю: будівля товарної біржі (1925 р.) і третьої зразкової поліклініки для робітників (1927 р.) Однак архітектор з великим ентузіазмом відгукується на віяння часу. Проекти, створені Лінецьким в формах нової архітектури, такі ж талановиті та самобутні, як і його класичні роботи. Їх реалізація відноситься до початку 1930-х рр.

Клуб спілки харчовиків було відкрито 2 травня 1930 р. Побудований на території колишнього саду «Тіволі», клуб «Харчосмак» було задумано як багатофункціональний. На цокольному поверсі знаходився спортзал, більярдна, буфет, театральні майстерні та гримерки. Перший поверх відводився під кімнати для занять гуртків, дитячі кімнати, адміністративні приміщення та зал для глядачів. На другому поверсі знаходились бібліотека, навчальні кімнати, лекційний зал. На території біля клубу були розташовані літній кінотеатр, естрада та спортивний майданчик.

Розвиток нових тем та композиційних прийомів було продовжено у будівлі театру-клубу «Харчосмак». Очевидно, що на композицію будівлі вплинула саме нова функція цього об'єкта. Тим не менш, прагнення до створення монументальних форм, властиве Лінецькому, знайшло своє відображення і в цьому проєкті. Будівля містить як елементи властиві конструктивістам

(протиставлення вертикалей об'ємів сходів протяжному паралелепіпеду самої будівлі), так і раціоналістам (цілісність композиції, скульптурність «куліс», що ускладнюють об'єм вестибюльної групи, симетрія загального архітектурного рішення). Складність бічних фасадів була зумовлена тим, що вздовж них існували проходи, що ведуть до клубної частини. Ритмічна розчленованість бічного фасаду позбавляла його монотонності та створювала ряд «картин», що змінювалися, що супроводжувалися при русі людини.

До початку роботи над проектом клубу «Харчосмак», автор був знайомий з теоретичними платформами конструктивістів і раціоналістів, з першими реалізованими в новій естетиці об'єктами. Лінецький легко орієнтувався в «словнику» використовуваних авангардистами форм, доцільно застосовував їх відповідно до умов проектування та поставлених завдань. Аналіз архітектури робочого клубу «Харчосмак» показав, що в його архітектурі переплелися як концепції формоутворення конструктивістів, так і підходи до створення форми раціоналістів.

УДК 72.01

ХАРКІВ ЗАЛІЗОБЕТОННИЙ: ПЕРЕДІСТОРІЯ

Акмен І.Р.¹ к. арх., доцент, Корнєв А.Ю.² к. мистецтвознавства, доцент

¹Державний біотехнологічний університет

²Харківська державна академія дизайну та мистецтв

На межі XIX–XX століття Харків був провідним європейським науковим центром, де саме виникла зацікавленість в дослідженнях залізобетону і зведені з нього сучасних хмарочосів. Залізобетон з його властивостями дозволяв створювати спрощену архітектурну форму, яка у своєму художньому рішенні спиралась на абстрактні уявлення та асоціації.

«З нічого не буває нічого», — стверджували ще античні філософи. Це підтверджує і передісторія зведення у Харкові «залізобетонного палацу», як символу нової епохи. Сталося це й тому, що на межі XIX–XX ст. Харків вже був одним з провідних європейських міст, де виникла зацікавленість до нового будівельного матеріалу. Реалізувати реальні виробничі процеси сучасного будівництва, вдавалося не так просто: хоча залізобетон сприяв швидкому возведенню конструкцій, але не завжди з цього матеріалу архітектори встигали запровадити нове архітектурне рішення, щоб вільно виразити ідею часу скрізь силу розуму і функціональну сполученість раціональних форм.

Будучі великим промисловим центром із розвиненим залізничним вузлом, Харків на початку XX ст. був лідером залізобетонних будівельних технологій. У 1902 р. на провулку Капнуновському В. В. Хрустальов та І. Н. Виноградський відкрили дилерське відділення, що втілювало у будівництво «системи Геннебік» розроблені бельгійсько-французькою фірмою Ф. Геннебіка. Це дилерське відділення будувало в Харківській губернії залізничні мости та реалізовувала у Харкові проєкт першого залізобетонного хмарочосу готелю Асторія — О. І.